

COMPETITIVITATE

COMPETITIVITATE REGIONALĂ ÎN ROMÂNIA

Lucrarea reprezintă valorificarea unor părți din teme de plan și alte contracte
extrabugetare din
Institutul de Prognoză Economică.

ELENA PELINESCU **MARIOARA IORDAN**
MIHAELA NONA CHILIAN **MIHAELA SIMIONESCU**

COMPETITIVITATE

**COMPETITIVITATE REGIONALĂ
ÎN ROMÂNIA**



EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Colecția ȘTIINȚE ECONOMICE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Competitivitate : competitivitate regională în România / Pelinescu Elena,
Jordan Marioara, Chilian Mihaela Nona, Simionescu Mihaela. - București :
Editura Universitară, 2015
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-0399-5

I. Pelinescu, Elena
II. Jordan, Marioara
III. Chilian, Mihaela Nona
IV. Simionescu, Mihaela

332.1(498)

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062803995

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul autorilor

Copyright © 2015
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

CUPRINS	5
SYNTHESIS	7
INTRODUCERE	15
PARTEA I. COMPETITIVITATEA ECONOMICĂ NAȚIONALĂ	21
CAPITOLUL 1. COMPETITIVITATEA NAȚIONALĂ. ASPECTE CONCEPTUALE ȘI ANALIZE EMPIRICE	23
1.1. Competitivitatea. Abordare generală	23
1.2. Dezvoltări recente ale conceptelor referitoare la competitivitate ...	31
1.3. Măsurarea competitivității	34
1.4. Poziția competitivă a României la nivel mondial conform indicilor de competitivitate globală	48
1.5. Poziția competitivă a României în cadrul Uniunii Europene.....	64
Anexe	67
PARTEA II. COMPETITIVITATEA ECONOMICĂ REGIONALĂ	97
CAPITOLUL 2. COMPETITIVITATEA REGIONALĂ - ASPECTE TEORETICE	99
2.1. Conceptul de competitivitate regională.....	99
2.2. Abordări teoretice privind competitivitatea regională.....	102
2.3. Măsurarea competitivității regionale.....	112
CAPITOLUL 3. CREȘTERE ECONOMICĂ ȘI COMPETITIVITATE	118
3.1. Scurtă trecere în revistă a literaturii	121
3.2. Analiza determinanților creșterii economice la nivelul județelor României. O abordare panel	125

3.3. Determinanții creșterii economice la nivelul regiunilor României.	
O abordare panel	135
Anexe	138
CAPITOLUL 4. COMPETITIVITATEA EXTERNĂ A	
REGIUNILOR ȘI JUDEȚELOR ROMÂNIEI	159
4.1. Aspecte metodologice.....	161
4.2. Modificări în structura exporturilor regionale	166
4.3. Competitivitatea la nivel de județ în România.....	177
Anexe	192
BIBLIOGRAFIE	246

SYNTHESIS

Competitiveness is one of the topics widely debated in the scientific circles, but also in the political and media arenas, being approached at macroeconomic and microeconomic, regional and individual levels.

Competitiveness is the concept with broad fundamentals in economic theory, from the theory of comparative advantage of D. Ricardo that target cost factors; to the competitive advantage theory of J. Schumpeter, who showed that the true nature of capitalist competition is not the price competition, but the technological competition. More recently, to these new theoretical approaches were added, related to M. Porter's developments regarding competitiveness at the firm level in terms of strategies and management, those of P. Krugman, who founded the theory of new economic geography, and to the regional economy.

Currently, new research directions on competitiveness are highlighted in the literature. One of them, proposed by Delgado-Ketels-Porter-Stern (DKPS), starts from the main feature of competitiveness to create wealth and prosperity by integrating features related to costs and productivity, which is known in the literature as foundational competitiveness - defined as the expected level of output per person of working age, given the overall quality of a country as a location for the economic activity (Delgado *et al.*, 2012). Another direction is the *triple rings approach* (price competitiveness, competitiveness in terms of quality, competitiveness in terms of results), which are linked along an axis that goes from inputs-oriented assessment towards results-oriented evaluation (Aiginger *et al.*, 2013). Integrating issues pertaining to social competitiveness within the framework of sustainable development in the broad concept of competitiveness, which emphasizes aspects regarding the human factor that is the most important determinant of growth and welfare, but also the element from the perspective of which will be evaluated every economic performance and policy, highlights not only the importance, but also the dynamic character of this concept undergoing historical and socio-cultural developments.

The complexity of this economic process results both from the multitude of theories and factors that seek to explain it, and of the analysis tools offered by literature and from the wider debate raised by the analysis and development of the process, which have not yet led to a unified approach. What is obvious is the general interest of politicians and professionals to achieve and maintain the competitiveness of nations, regions, firms and, not least, of individuals, in the large international competition, which became sharper during the period of globalization.

The increasingly high importance granted to the problem of competitiveness can be explained by the increasing concentration of economic policies on national issues, starting with that of employment and welfare growth by improving economic performance, productivity, degree of innovation and of institutional development and increasingly broad integration of information technologies and communications into a new society, inclusive, sustainable, desired to be increasingly knowledge-based developed, which involves new types of changes in the structure of production and the nature of work.

What appears clear is that similar to the concept of economic growth, competitiveness involves an extremely complex social, political, cultural and institutional process, with valences in many economic theories, which offer to competitiveness a multivalent nature, being addressed at the level of firm (horizontal dimension), of region, nation, group of countries or at international level (vertical dimension).

Addressing competitiveness in all its complexity is a difficult task given the multitude of issues and factors impacting it, the strong criticism that question both the validity of the concept itself and its capacity to be a determinant of functioning of the current world economic system. However, competitiveness is still a viable concept, expressing in a synthetic form a number of features and traits of the current economy, which further raises broad debates and multiple approaches.

The book deals with competitiveness on two levels: one national and one regional, under such circumstances being structured into two parts, corresponding to the two levels, and four chapters. The *first part*, entitled *National Economic Competitiveness*, includes a single chapter on economic competitiveness from a national perspective, looking to highlight, based on an extensive literature, both the concept of competitiveness in the broadest sense and how to measure it, and the hierarchies of countries in terms of

methodologies developed by the main international bodies concerned with this issue.

The *first chapter*, entitled *National Competitiveness, Conceptual Issues and Empirical Analysis* is divided into five chapters as follows: Competitiveness. General Approach; Recent Developments of Concepts Related to Competitiveness; Measuring Competitiveness; Romania's Competitive Position Worldwide According to Global Competitiveness Indices and The Competitive Position of Romania into the European Union. Following this structure, the chapter addresses based on an extensive bibliographic documentation, the research directions regarding competitiveness, emphasizing the new approaches of the concept of competitiveness. Highlighting the efforts to quantify this complex economic process is an opportunity to punctuate the limitations of such methods, which also provides the researchers with future research directions. Particular attention is paid to the analysis of Romania's competitiveness in the global and European perspective, the authors seeking to highlight the main vulnerabilities stemming from the insufficient support to innovation and application of its results in the economy, from the loss of human capital through migration of young labor force, and in particular of the high-skilled people, from the high school dropout rate, and, especially, from the inefficient public spending coupled with the high degree of corruption. Progress in competitiveness have allowed Romania to be included in 2009 into the group of countries in transition from the second to the third stage of development, but during the economic and financial crisis period (2010-2014), it was "downgraded" to the group countries in the second stage of development as according to the Global Competitiveness Reports. It was reintroduced in the group of countries in transition from stage 2 to stage 3 of development again in 2015. As regards the EU countries, the best ranked in 2015 were Germany (4th), the Netherlands (5th) and the Nordic countries: Finland, Sweden, Denmark, which were ranked the 8th, 9th and 12th among the world countries. Romania was ranked 53rd, behind other countries from among the new Member States, such as, for instance: Estonia (30th), the Czech Republic (31st), and Poland (41st), but ahead of other countries, such as Bulgaria (54th), Hungary (63rd), Slovenia (59th), and Slovakia (67th).

Part two - *Regional Economic Competitiveness* - has three chapters aiming at conceptualizing and analyzing regional competitiveness, using a wide range of statistical and econometric tools.

The *second chapter*, entitled *Regional Competitiveness - Theoretical Issues*, is divided into three chapters, namely: The Concept of Regional

Competitiveness; Theoretical Approaches Regarding the Regional Competitiveness and Regional Competitiveness Measurement. In the first two subchapters the concept of competitiveness is approached from a theoretical perspective, highlighting the local factors that are important to a favorable economic environment in order to increase the competitiveness of local companies that best use the resource advantages of the regions of Romania. Sharing the suggestion of Martin (2003), the authors also consider that despite a lack of convergence of views and uniform definitions, the comprehensive study “The Sixth Periodical Report on the Regions” is nevertheless a potential landmark for analysis. Thus, derived from the determinants of European competitiveness, the regional competitiveness could be regarded as *aggregate competitiveness of firms* and *derivative of macroeconomic competitiveness*. One approach, perhaps more complete than the above-mentioned, could be considered that of Barkley (2008), who describes the synthetic concept of regional competitiveness starting from the competitiveness vision of Porter (1998), from the competitive advantage of Kitson, Martin and Tyler (December 2004) and from the X efficiency theory, of Hirmis and Budd (2004). The authors achieved both a summary of economic theories that capture elements of regional competitiveness, and a highlighting of regional classifications encountered in defining the fundamentals of EU regional policy. The literature on regional competitiveness offers a wide range of tools to measure it, from the statistical methods such as competitiveness indicators that highlight a certain aspect, to composite indicators that include into an aggregate indicator the impacts of a greater number of factors determining the regional competitiveness and, not least, to complex econometric models. The authors capture these methodologies in their complexity without claiming exhaustive approach, insisting on the limits inherent in each methodology, found in many studies dedicated to the analysis of competitiveness at this level.

The *third chapter*, entitled *Economic Growth and Competitiveness*, is divided into three parts: Brief Review of Literature; Analysis of Growth Determinants in the Counties of Romania and Determinants of Economic Growth in the Regions of Romania. Based on an extensive literature, the chapter covers regional competitiveness in relation to economic growth given the most commonly used definition of competitiveness, which refers to assuring welfare as target pursued at national or regional level. The authors emphasize both methods of economic growth achieved through innovation, as a determinant of competitiveness: technological competitiveness and cost competitiveness, as well as the relationship

between competitiveness and sustainable development, studied in the European Union. Regional competitiveness assessment is carried out using panel data models with fixed effects and dynamic panel models. The results are interesting and contrary to the expectations provided by the economic theory. The rate of real GDP in the previous period has a negative impact on the rate of GDP in the current period, probably due to the inclusion in the analyzed period of the years of economic crisis. However, it is important that the employment rate has a significant and positive influence on the rate of GDP and it is, therefore, a regional engine of economic growth in Romania. Building a cross-section spatial regression model by using rates of real GDP and employment rates for the Romanian counties in the year 2013 did not lead to valid results, the coefficient of employment rate being not significantly different from 0 at a 5% significance level. However, by using the I index of Moran for the employment rate in 2013 showed a positive value, close to 1 (0.8021), indicating a positive and statistically significant spatial autocorrelation, which indicates a clustering of counties with similar employment rates, i.e. the neighboring counties tend to have close values of the employment rate (large or small).

The panel approach with Driscoll Kraay errors in the regions provided good estimates, showing that the impact of imports on the GDP rate was positive, contrary to expectations, but still with very little influence. Estimates of several panel dynamic models with Arrelano-Bond estimators revealed that the rate of real GDP of 4 prior periods has a negative impact on the rate of GDP in the current period, the explanation being also perhaps related to the inclusion in the analyzed period of the years of economic crisis. The employment rate had a significant and negative influence on the rate of GDP at the regional level, which indicates that it is not a driver of economic growth at regional level in Romania, unlike the situation at the county level. Moreover, imports had a slight positive influence on the rate of the GDP, as well as the exports logarithm (a positive influence on the GDP rate).

The *fourth chapter*, entitled *External Competitiveness of the Regions and Counties of Romania*, is divided into three chapters: Methodological Issues, Changes in the Structure of Regional Exports and Competitiveness at County Level in Romania. The chapter deepens the analysis of the regions and counties of Romania, by using for these purposes simpler instruments, such as the *shift-share analysis* introduced by Dunn in 1960 and specific indicators of competitiveness, such as RCA, RCA 1 and RCA 2 and the Michaely Index (MI). Application of *shift-share analysis* for the 2005-2013 time interval has highlighted two relatively distinct periods in the evolution

of exports of Romania's regions: 2005-2008 (pre-economic crisis) and 2009-2013 (economic crisis and post-crisis), with sharp declines in 2009 and, partially, in 2012, overall and for the main groups of goods (as according to the NC classification), with regional and/or sector peculiarities. The shift-share decomposition for the 2005-2013 period revealed that the national effect was positive in all regions, albeit with different magnitudes, indicating that the evolution of national exports had a positive influence. Furthermore, the data showed significant differences in the two sub-periods, suggesting various developments of regional exports by groups of goods in conjunction with the national developments induced by the sectoral changes that occurred in the Romanian economy, but the national positive effect was higher during the 2009-2013 period. The effect of competitive regional decomposition showed a smaller share of regional comparative advantage in relation to the allocation effect in all the regions and for all the analyzed product groups (except for group V). The greatest influence of comparative advantage was noted in the București-Ilfov and Vest regions, and the lowest in the Sud-Vest Oltenia and Nord-Est regions. Analysis of the effects of sectoral mix and competitive change throughout the analyzed period showed groups of products for which the sectoral mix was negative in all the regions, but which was compensated for different groups of products by specific combination of favorable factors.

The RCA, RCA 1, RCA 2 and MI specific indicators provided an answer the question to what extent the participation of counties in the international trade is advantageous or not, i.e. whether the products bring or not comparative or competitive advantage. Analyses revealed significant fluctuations from one period to another of the groups of products which have comparative advantage at county level. Yet in each county were found groups of products which retain the comparative advantage over the entire analyzed period, groups generally capitalizing on the comparative or natural potential (low wages, such as in the light industry groups). It is, for example, the case of products of group I - animals and animal products and group II - plant products in Ialomița County, group I and group IX - products of wood, cork and wickerwork goods in Covasna County, which capitalizes on the county's natural potential. In other counties, it is capitalized both the natural potential and the local experience of labor and the productive potential, which was maintained after 1989, such as the case of the Mureș County advantageously specialized in group IX, group XII - footwear, headgear, umbrellas and similar articles and group XIII - articles of stone, cement, ceramic, glass and other similar materials, Arad County, specialized in group II, group XII, group XVII - vehicles, plus group XX -

miscellaneous manufactured products and group XXII - other products unnamed elsewhere, or Neamț County, specialized in group IV - food, beverages, tobacco, group IX and group XV - base metals and articles thereof.

The analyses also revealed that in 50% of the counties the number of groups presenting comparative advantage in 2013 has increased as compared to 2005, along with a reduction in the degree of specialization, which indicates a greater concern for increasing competitiveness.

Extremely low values of the Michaely Index reveal a low degree of specialization, the values ranging around the 0.01-0.05 level in most counties. Few counties can reveal a higher degree of specialization as according to this indicator. Significantly, in 2013 it has increased the number of counties specializing in products with a higher degree of exploitation of resources, such as those from group XVI - machinery and electrical equipment, sound and images recorders and players, and group XVII - transport means. Thus, the latter group was present in 2005 in only two counties (AR and BV), the MI recording values of 0.15 and 0.13, respectively, while in 2013 the number of counties specializing in this group of products rose to 10 (BR; CT; GL; TL; AG; DJ AR; CS; BV; SB), the MI recording values between 0.10 and 0.66.

Results in the regions were confirmed by the analyses carried out at the county level by applying specific indicators of competitiveness. Such analysis may provide new perspectives on the processes of growth in the regional/sub-regional economies of Romania, and useful ideas for both the general and specific policies, such as the territorial cohesion policy, the competitiveness policy (focusing on the development and sustainability of clusters, for instance), the education and research policy, etc.

INTRODUCERE

Competitivitatea este un subiect care animă deopotrivă comunitățile științifice și politice în dezbateri ample și, deseori, controversate care acoperă o plajă largă de abordări economice, de la cele ce-și găsesc originea la nivelul firmei și al industriei, la cele care includ schimburile internaționale și, nu în ultimul rând al locației, cu conexiuni în teoria clusterilor a lui M. Porter și teoriile noii geografii economice și ale economiei regionale, ale căror origini se regăsesc în lucrările lui P. Krugman.

Competitivitatea, abordată pe paliere diferite ce includ nivelul microeconomic- coborând până la cel al individului, macroeconomic și cel regional, este un fenomen economic complex, cu o mulțime de definiții și metode de cuantificare derivate din aceste definiții, fără a se putea vorbi, încă, de un consens. Din acest motiv, specialiștii în domeniu caută, în continuare, o modalitate de a asigura un consens prin coagularea eforturilor de până acum, prin reliefarea atât a aspectelor comune cât și a celor ce ridică încă critici și largi dezbateri. Despre un consens ceva mai larg, atât în rândul teoreticienilor cât și al decidenților politici și agenților economici implicați în activitatea practică, se poate discuta doar în ceea ce privește necesitatea câștigării și păstrării competitivității pe diverse orizonturi de timp.

Competitivitatea reprezintă, totodată, una din preocupările centrale ale politicilor economice preocupate de bunăstarea națiunilor, deoarece standardul de viață pe termen lung al fiecărei națiuni depinde de abilitatea economiei naționale de a atinge și de a menține un înalt nivel de productivitate în acele ramuri și firme care sunt competitive pe piețele internaționale (M. Porter, 1993).

Importanța, din ce în ce mai mare, care se acordă problemei competitivității poate fi explicată și de integrarea economică și globalizarea din ce în ce mai accentuate, procese economice susținute și accelerate doar printr-o creștere constantă a forței concurențiale a tuturor entităților economice a unei țări, ca și a acesteia însăși.

Abordarea competitivității în acest context rămâne o sarcină dificilă, dată fiind multitudinea aspectelor și a factorilor cu impact asupra acesteia. Criticile cele mai acerbe aduse competitivității pun la îndoială atât

validitatea conceptului ca atare, cât și calitatea acesteia de a fi un determinant principal al funcționării actualului sistem economic mondial. Cu siguranță, competitivitatea este încă un concept viabil, care exprimă, într-o formă sintetică, o serie de caracteristici și trăsături ale economiei contemporane, dar ca și alte concepte, este un concept dinamic, influențat puternic de schimbările intervenite pe plan național și global.

În ultimul timp, tot mai mult, problema competitivității este reconsiderată fiind abordată mai puțin în termeni de costuri relative într-o economie globală și, din ce în ce mai mult, în termeni de capacitate de a genera inovare prin asigurarea unei combinații a celor mai favorabili factori pentru o creștere economică susținută, echitabilă, bazată pe active intangibile. Totodată, abordarea creșterii economice și-a deplasat accentul de la comerțul internațional, ca motor principal al creșterii economice, către sistemele de inovare privite și din perspectiva factorilor sociali, instituționali și culturali. Mai mult, creșterea economiei bazate pe cunoaștere presupune noi tipuri de schimbări în structurile de producție și în natura muncii, rolul cunoștințelor în economie fiind de importanță crucială.

Tendențele cele mai recente sunt către competitivitatea socială în cadrul unei dezvoltări durabile, printre elementele căreia factorul uman reprezintă determinantul cel mai important al creșterii economice și bunăstării, dar și elementul din perspectiva căruia vor fi evaluate toate performanțele și politicile economice.

Cartea este structurată în două părți și patru capitole. *Primul capitol* este dedicat competitivității, abordat din perspectivă macroeconomică la nivel național, cu o incursiune privind locul și poziția României în economia mondială și cea europeană din perspectiva competitivității. Pe baza unei largi documentări bibliografice, în capitol sunt sintetizate direcțiile de cercetare ale competitivității așa cum se regăsesc în literatura de specialitate, un accent deosebit fiind pus pe noile abordări ale conceptului de competitivitate și eforturile de cuantificare a acestui complex proces economic. Limitele diferitelor abordări și sisteme de măsurare sunt evidențiate în scopul de a oferi noi direcții viitoare de cercetare. România, încadrată în fluxul general de recuperare a decalajelor față de țările dezvoltate, își concentrează eforturile pe creșterea competitivității, principalele vulnerabilități în atingerea obiectivelor stabilite derivând din insuficiența susținere a procesului de inovare și de aplicare a rezultatelor acestuia în economie, pierderea capitalului uman prin migrarea forței de muncă tinere și, în special a celei înalt calificate și, o rată mare a abandonului școlar, în special în ciclurile primar și gimnazial și, nu în ultimul rând, ineficiența cheltuirii fondurilor publice și gradul înalt al corupției.

Capitolul doi este rezervat abordării competitivității la nivel regional din perspectivă teoretică, având în vedere că factorii locali sunt importanți pentru asigurarea unui mediu economic favorabil creșterii competitivității firmelor care în România valorifică, în principal, avantajele comparative și mai puțin cele competitive. Ca și în cazul conceptului general de competitivitate, și în cazul competitivității regionale nu există o convergență a opiniilor, o definiție unitară și cuprinzătoare, care să surprindă întreaga complexitate a conceptului de „competitivitate regională”. Totuși, în studiul *The Sixth Periodical Report on the Regions* este prezentat un potențial reper de analiză sugerat de Martin (2003) derivat din factorii determinanți ai competitivității la nivel european: competitivitatea la nivel regional *ca agregat al competitivității firmelor și ca derivat al competitivității macroeconomice*. Cea mai completă abordare a competitivității regionale este, poate, aceea a lui Barkley (2008) care descrie sintetic conceptul de competitivitate regională pornind de la competitivitatea în viziunea lui Porter (1998), a avantajului competitiv al lui Kitson, Martin și Tyler (dec. 2004) și a teoriei eficienței X, al lui Budd și Hirmis (2004). În ceea ce privește măsurarea competitivității regionale, ca și aceea la nivel național, este posibilă prin utilizarea unor seturi largi de indicatori, uneori agregați într-un indicator compozit, capabil să ofere o evoluție a poziției relative, sau prin abordarea legăturii dintre dezvoltarea macroeconomică și cea regională sau județeană în cadrul unor modele econometrice mai complexe.

Capitolul trei tratează competitivitatea regională în relație cu creșterea economică, având în vedere definiția cea mai des utilizată a competitivității care stipulează asigurarea bunăstării ca obiectiv urmărit la nivel național sau regional. Evaluarea competitivității regionale este realizată cu ajutorul unor modele pe date panel cu efecte fixe și a unor modele dinamice de tip panel. Rezultatele sunt interesante și, contrar așteptărilor date de teoria economică. Astfel, rata PIB-ului real din perioada anterioară are un impact negativ asupra ratei PIB-ului din perioada curentă, probabil datorită includerii în perioada analizată și a anilor de criză economică. Semnificativ este însă faptul că *rata de ocupare are o influență semnificativă și pozitivă asupra ratei PIB-ului*, fiind prin urmare, un determinant al creșterii economice regionale în România. Construirea unui model de regresie spațială de tip cross-section utilizând ratele PIB-ului real și ratele ocupării pentru județele României la nivelul anului 2013 nu a condus la rezultate valide, coeficientul pentru rata ocupării nefiind semnificativ diferit de 0 la un nivel de semnificație de 5%. Utilizarea însă a indicelui I al lui Moran pentru rata ocupării din anul 2013 a evidențiat o valoare pozitivă și apropiată de 1 (0,8021), indicând o autocorelare spațială pozitivă și semnificativă statistic, ceea ce indică o aglomerare a județelor cu

valori similare ale ratei ocupării, adică județele vecine tind să aibă valori apropiate pentru rata ocupării (mari sau mici).

Capitolul patru adâncește analiza la nivelul regiunilor și județelor României utilizând în acest sens instrumente mai simple de tipul analizei *shift-share* introdusă de Dunn, în 1960 și a unor indicatori specifici de competitivitate cum sunt RCA, RCA 1 și RCA 2 și indicatorul Michaely (MI). Aplicarea analizei *shift-share* pe intervalul de timp 2005-2013 a evidențiat faptul că nu există grupe de mărfuri pentru care toate regiunile să fi înregistrat schimbări negative în comparație cu nivelurile exporturilor din anul 2005, dar există unele grupe de mărfuri pentru care mai multe regiuni au înregistrat astfel de schimbări, diferențiate pe subperioade. *Descompunerea shift-share*, pentru perioada 2005-2013 a relevat faptul că efectul național a fost pozitiv în toate regiunile, deși cu magnitudini diferite, semnalând că evoluția exporturilor naționale a avut o influență pozitivă. Mai mult, datele au arătat că efectul național pozitiv a fost mai mare în perioada 2009-2013 față de perioada 2005-2008 în toate regiunile în cazul grupelor de mărfuri I, II, IV, VII, IX, XVI și XVII, adică aproximativ aceleași grupe de mărfuri pentru care s-a înregistrat o modificare structurală totală pozitivă în toate regiunile. *Descompunerea efectului regional competitiv* a evidențiat ponderea mai redusă a avantajului comparativ regional în raport cu efectul de alocare în toate regiunile și pentru toate grupele de produse analizate (cu excepția grupei V), cea mai mare influență a avantajului comparativ remarcându-se în regiunile București-Ilfov și Vest, iar cea mai redusă în regiunile Sud-Vest Oltenia și Nord-Est, în concordanță și cu ponderea acestor regiuni în structura exporturilor naționale. Analiza efectelor de mix sectorial și de schimbare competitivă, la nivelul întregii perioade analizate au evidențiat grupe de produse pentru care mixul sectorial a fost negativ în toate regiunile, dar care a fost compensat pentru diverse grupe de mărfuri de către combinații specifice de factori favorabili ce au condus la o performanță mai bună a exporturilor, în toate regiunile. Rezultatele la nivelul regiunilor au fost confirmate și de analizele efectuate la nivel de județe prin aplicarea unor indicatori specifici de competitivitate.

Utilizarea indicatorilor specifici RCA, RCA1, RCA2 și MI a oferit răspuns la întrebarea în ce măsură participările la comerțul internațional al județelor sunt avantajoase sau nu, adică produsele aduc sau nu un avantaj competitiv sau comparativ. Analizele au evidențiat existența unei fluctuații semnificative de la o perioadă la alta a grupelor de produse care au avantaj comparativ la nivelul județelor. Totuși la nivelul fiecărui județ se constată existența unor grupe de produse care își păstrează avantajul comparativ pe întreaga perioadă analizată, grupe care valorifică, în general potențialul natural sau cel comparativ (salarii scăzute, cum este cazul grupelor din

industria ușoară). Valorile extrem de reduse ale indicatorului Michaely indică un grad scăzut de specializare, valorile fiind în preajma nivelului de 0,01-0,05 în cea mai mare parte a județelor. Puține județe pot menționa, conform valorilor acestui indicator, un grad mai ridicat de specializare.

